

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 301/08-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti I., a. s., B., zastúpenej advokátkou Mgr. E. Š., B., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti I., a. s., B., na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. Spoločnosti I., a. s., B., p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť spoločnosti I., a. s., B., trovy konania v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisícšesťstotridsaťdva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne advokátky Mgr. E. Š., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 9. septembra 2008 sp. zn. II. ÚS 301/08 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti I., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02.

Sťažovateľka v podstatnej časti sťažnosti uviedla:

„Dňa 28. 04. 2000 podal sťažovateľ na Krajský súd v Trenčíne žalobu o zaplatenie 8.299,72 USD s prísl. voči žalovanému: JUDr. M. K., trvalé bytom P., ČR.

Dňa 30. 05. 2000 bola z dôvodu nepríslušnosti predmetná právna vec postúpená... Okresnému súdu Trenčín ako vecne príslušnému súdu, o čom bol sťažovateľ upovedomený listom zo dňa 05. 06. 2000. Predmetná právna vec dostala pridelenú na Okresnom súde Trenčín novú spisovú značku 17 Cb 366/00...

Okresný súd Trenčín následne listom zo dňa 21. 10. 2002, doručeným dňa 15. 11. 2002 upovedomil sťažovateľa o postúpení spisu Okresnému súdu Bratislava I. Súdny spis tak opätovne dostal novú spisovú značku 31 Cb 239/02.

Na základe výzvy súdu zo dňa 03. 08. 2004, doručenej dňa 13. 09. 2004 sťažovateľ dňa 14. 09. 2004 uhradil súdny poplatok, o čom dňa 30. 09. 2004 oboznámil konajúci súd.

Žalovaný dňa 12. 01. 2006 podal návrh na prikázanie veci inému súdu toho istého stupňa z dôvodu vhodnosti a to Obvodnému súdu pre Prahu I v Českej republike.

Najvyšší súd SR Uznesením zo dňa 30. 08. 2006 č. k. 6 Ndob 34/2006 rozhodol, že návrhu žalovaného nevyhovuje. Na základe predmetného rozhodnutia vec je momentálne v konaní na Okresnom súde Bratislava I.

Do dnešného dňa ubehlo od podania žaloby viac ako 8 rokov a vec nebola meritórne vyriešená ani súdom prvého stupňa.

Súdne konanie vedené na Okresnom súde v Trenčíne a Okresnom súde Bratislava I nespĺňajú podmienky na prerokovanie bez zbytočných prietahov (článok 48 odsek 2 Ústavy SR), ani podmienky prerokovania a rozhodnutia veci v primeranom čase (článok 6 odsek 1 Dohovoru).“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo nato, aby jeho záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Cb 366/00 a postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 bolo porušené.

Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 konal bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 200.000,-Sk (slovom dvestotisíc slovenských korún), z čoho Okresný súd v Trenčíne je povinný mu vyplatiť 100.000,- Sk (slovom stotisíc slovenských korún) a Okresný súd Bratislava I je povinný mu vyplatiť 100.000,- Sk (slovom stotisíc slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd v Trenčíne a Okresný súd Bratislava I sú povinné zaplatiť náhradu trov konania na účet právnej zástupkyne sťažovateľa podľa záverečného vyčíslenia a to do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Na výzvu ústavného súdu právna zástupkyňa sťažovateľky oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka okresného súdu sa k výzve v stanovenej lehote nevyjadrila.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 31 Cb 239/2002, ktorý si ústavný súd zadovážil, zistil takýto priebeh konania:

Dňa 2. decembra 2002 bol okresnému súdu z dôvodu miestnej príslušnosti doručený spis Okresného súdu Trenčín sp. zn. 17 Cb 366/00 žalobkyne (pred ústavným súdom sťažovateľka, pozn.), proti žalovanému JUDr. M. K. o 8 299, 72 USD s príslušenstvom, ktorý bol zaevidovaný pod sp. zn. 31 Cb 239/2002.

Dňa 3. augusta 2004 okresný súd vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku 18 710 Sk.

Dňa 16. septembra 2004 žalobkyňa zaplatila súdny poplatok v sume 14 968 Sk s poukazom na právnu úpravu v čase podania žaloby.

Dňa 16. marca 2005 konajúca sudkyňa oznámila účastníkom, že predpokladaný termín pojednávania je 2. polrok roku 2005.

Dňa 22. júna 2005 žalovaný oznámil, že vzhľadom na jeho pracovnú zaneprázdnenosť a pobyt v P. žiada termín pojednávania posunúť na začiatok roka 2006.

Dňa 12. januára 2006 podal žalovaný návrh na postúpenie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti. Navrhol Obvodný súd Praha 1.

Dňa 11. apríla 2006 okresný súd vyzval žalovaného na zaplatenie súdneho poplatku za návrh.

Dňa 1. júna 2006 žalovaný zaplatil súdny poplatok.

Dňa 31. júla 2006 bol spis predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o návrhu žalovaného.

Dňa 30. augusta 2006 Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 6 Ndob 34/2006 návrhu žalovaného nevyhovел (spis bol vrátený okresnému súdu 8. júna 2006).

Dňa 20. februára 2007 žalovaný podal návrh na zastavenie konania.

Dňa 27. septembra 2007 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 15. november 2007.

Dňa 12. októbra 2007 sa žalovaný vyjadril k žalobe.

Dňa 14. novembra 2007 tlmočník doručil okresnému súdu úradné preklady listín.

Dňa 15. novembra 2007 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito.

Dňa 21. novembra 2007 právny zástupca žalovaného oznámil súdu, že optimálny termín na vypočutie žalovaného je 11. február 2008.

Dňa 14. decembra 2007 právna zástupkyňa sťažovateľky doložila listinné dôkazy.

Dňa 7. marca 2008 právny zástupca žalovaného oznámil, že jeho klient bude na Slovensku od 5. do 12. októbra 2008. Požiadal nariadiť termín pojednávania v tomto čase.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez

zbytočných priet'ahov, ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02), ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia a náhrada škody. Agenda tohto druhu tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Vec z právneho hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Zo skutočnosti, že žalovaný pôsobí v zahraničí, možno však v súvislosti s dokazovaním pripustiť istú skutkovú zložitosť. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil iné okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky, táto bola v konaní v celku aktívna, včas reagovala na výzvy konajúceho súdu. K prieťahom v konaní však čiastočne prispela aj sama tým, že súdny poplatok za návrh nezaplatila pri jeho podaní, ale urobila tak až na základe výzvy okresného súdu o dva roky po podaní návrhu. Na návrh sťažovateľa, ktorý požiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 11. február 2008, konajúca sudkyňa odročila pojednávanie na neurčito.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Z rozboru veci vyplýva, že konanie na okresnom súde prebieha od decembra 2002. Prvý úkon vo veci urobil okresný súd o 20 mesiacov, keď vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Do podania sťažnosti ústavnému súdu boli vo veci nariadené dve pojednávania. V merite veci však dosiaľ nebolo rozhodnuté. Spis sa síce dva mesiace nachádzal na Najvyššom súde Slovenskej republiky z dôvodu rozhodovania o návrhu žalovaného na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti, túto dobu však v kontexte doby trvania celého konania nemožno považovať za významnú.

Ústavný súd konštatuje, že v priebehu celého konania bola činnosť okresného súdu málo efektívna. Neefektívnosť činnosti okresného súdu spočíva aj v nedostatočnom využití poriadkových opatrení vo vzťahu k žalovanému.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že konanie na okresnom súde začalo v roku 2002 a dosiaľ nie je vo veci meritórne rozhodnuté, konštatuje, že táto doba nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/2002 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 239/02 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk voči okresnému súdu poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku jeho konania.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala 6 rokov na výsledok konania, ktoré dosiaľ nie je právoplatne skončené. U sťažovateľky oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, z princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľky, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľke, je primeraným zadost'učinením spojeným s porušením jej označených práv.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Základom na výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2007, ktorá predstavovala sumu 19 056 Sk.

Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 6 732 Sk z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby – jeden úkon 3 176 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Ďalej ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal právnej zástupkyni sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu za jeden úkon 190 Sk. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnej zástupkyni sťažovateľky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2008